

Bewoners aan het woord

Evaluatie inzet Opbouwwerk in vier dorpen en in één wijk in de gemeente Ooststellingwerf

Oosterwolde,

december 2019

Voorwoord

Met trots presenteren wij het evaluatierapport “Bewoners aan het woord” over de inzet van het opbouwwerk in vier dorpen en één wijk in de gemeente Ooststellingwerf.

Met trots omdat er in korte tijd veel werk is verzet in de dorpen, de wijk en ook in dorpen die buiten de pilot vielen. Wij willen van de gelegenheid gebruik maken om de dorpen te bedanken voor hun inzet en bij uitstek de zes bewoners die hebben meegewerkt aan het totstandkomen van deze evaluatie. Speciale dank aan Riemie van Dijk, specialist in storytelling, die een sfeer van openheid en stimulans heeft weten te creëren waardoor er mooie verhalen zijn verteld. Tot slot dank voor de inzet van de Begeleidingscommissie Opbouwwerk bij deze evaluatie voor de waardevolle adviezen en de puntjes op de i.

De opbouwwerkers

André Ponger

Harry Rook

SAMENVATTING

Dit is het evaluatierapport over de inzet van het opbouwwerk, in de vorm van een pilot uitgevoerd in vier dorpen en één wijk in de gemeente Ooststellingwerf. Op basis van een evaluatie van de pilot besluiten B&W of deze een vervolg krijgt. Het betreft de dorpen Appelscha, Makkinga, Ravenswoud, Fochteloo en de wijk Oosterwolde Noord-Oost. Naar aanleiding van de dorpsgesprekken, gehouden in het kader van de Visieontwikkeling Sociaal Domein, zijn twee opbouwwerkers op aanvraag van de betreffende dorpen samen met bewoners aan de slag gegaan met onderwerpen die zij belangrijk vinden. Uitgangspunt: de dorpen zijn de opdrachtgevers, de opbouwwerkers sluiten aan bij de energie, passie en mogelijkheden van de bewoners. De dorpen bepalen zelf het tempo waarin wordt gewerkt aan de onderwerpen.

Het doel van deze evaluatie is om te kijken in hoeverre de inzet van het opbouwwerk een bijdrage heeft geleverd aan bovengenoemde opdracht. Hierbij zijn op voorhand een aantal resultaten benoemd: bewoners zijn meer betrokken bij hun dorp, bewoners voelen zich meer gehoord, er zijn meer initiatieven ontplooid en bewoners zijn tevreden over wat er tot nu toe is bereikt.

Om een antwoord te kunnen geven op deze vooraf gestelde opdracht is gekozen voor het instrument *storytelling*. Bij deze methode worden verhalen opgehaald van bewoners, want als je ‘de burger centraal’ serieus neemt (dorpen opdrachtgevers zijn), dan vinden wij het belangrijk dat de bewoners zelf het verhaal vertellen. Dit heeft geresulteerd in zes prachtige heldere verhalen die een inkijkje geven hoe er de afgelopen periode is gewerkt, wat het heeft opgeleverd en wat nu nodig is. Er is onderzocht welke dieperliggende inzichten de verhalen bevatten. Wat vertellen ze over wat inwoners écht nodig hebben? Wat vertellen ze over waar het opbouwwerk voor gaat en staat in deze opdracht?

Uit de resultaten blijkt dat de dorpen ‘in de lead zijn’, dat wil zeggen: zij zetten het opbouwwerk in waar zij dat nodig vinden en bepalen op die manier ook in welk tempo er gewerkt wordt aan de aandachtspunten in het dorp. Daarnaast zijn er verschillende thema’s waaraan de dorpen verder willen werken zoals ontmoeting, eenzaamheid, vergrijzing, kleinschalige zorg en de verbinding tussen de oude en nieuwe bewoners in de dorpen. Bovendien geven dorpen aan graag van elkaar te willen leren door uitwisseling, mede een resultaat van het instellen van de begeleidingscommissie opbouwwerk. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de dorpen, de dorpencoördinator en een beleidsambtenaar sociaal domein.

Geconcludeerd kan worden dat de inzet van het opbouwwerk er grotendeels in is geslaagd om te voldoen aan de vooraf opgestelde opdracht. Bewoners voelen zich door de inzet van het opbouwwerk gehoord, gezien en versterkt in hun ontwikkeling zodat zij stappen konden nemen. Door de regie bij de dorpen te leggen kunnen duurzame oplossingen en resultaten worden bereikt, zij zijn immers zelf eigenaar van hun vragen en gekozen oplossingen.

Bewoners concluderen dat de inzet van het opbouwwerk te kortdurend is geweest om resultaten op de lange termijn te bereiken, maar de beweging is ingezet zoals blijkt uit de zes verhalen.

Zij pleiten voor voortzetting van de inzet van het opbouwwerk voor een langere termijn.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
1. Aanleiding.....	5
2. Onderzoeksmethode	6
3. Zes verhalen.....	6
3.1 NIEUWE RONDE, NIEUWE KANSEN?.....	6
3.2 JE ROLT VAN HET ENE IN HET ANDERE	8
3.3 WIN/WIN?	10
3.4 SAMEN OPTREKKEN, samenwerken.....	12
3.5 EEN PLEK ONDER DE ZON.....	14
3.6 JE STEM LATEN HOREN	16
4. Resultaten	19
4.1 Wat vertellen de verhalen je over thema's die spelen in dorpen en wijken?	19
4.2 Stimulerende factoren.....	20
4.3 Belemmerende factoren.....	20
5. Conclusies.....	21
6. Perspectief van de opbouwwerkers	22
6.1 Appelscha	22
6.2 Ravenswoud	23
6.3 Fochteloo	23
6.4 Makkinga.....	23
6.5 SaWoNo (Samen wonen Oosterwolde Noord-Oost).....	23
7. ...andere dorpen, samenwerking en toekomst.....	24
7.1 Dorpen	24
7.2 Nieuw samenspel en borging van kwaliteit.....	24
7.3 Doorkijk naar de toekomst	25

1. AANLEIDING

De gemeente Ooststellingwerf wil samen met inwoners, organisaties, vrijwilligers, verenigingen en ondernemers werken aan een samenleving waarin inwoners elkaar helpen, zich thuis voelen en actief zijn voor een sociale en vitale gemeenschap.

De afgelopen periode sprak de gemeente met samenwerkingspartners en vele inwoners, onder andere in dorpsgesprekken. Inwoners hebben allerlei ideeën en plannen voor hun dorp of hun buurt. In de praktijk vinden velen het lastig om een idee verder te brengen, talenten in het dorp aan te boren, gebruik te maken van wat er al is (binnen en buiten het eigen dorp / de buurt) en mensen en verenigingen te verbinden. Daarom wil de gemeente initiatiefnemers van deze ideeën faciliteren met een opbouwwerker die hen hierbij helpt. Vier dorpen en één buurt in onze gemeente gaven aan hiervan gebruik te willen maken.

Vanaf juli 2019 zijn twee opbouwwerkers samen met bewoners aan de slag gegaan met de ideeën, onderwerpen en aandachtspunten samengebracht in de dorpsgesprekken in het kader van de Visie-ontwikkeling Sociaal Domein. Het betreft de dorpen Appelscha, Ravenswoud, Fochteloo, Makkinga en de buurt Oosterwolde Noord-Oost. Uitgangspunt is dat het opbouwwerk aansluit bij de energie, passie en drijfveren van bewoners in de dorpen, waarbij het dorp zelf het tempo bepaalt van idee naar initiatief.

Deze evaluatie vindt plaats aan de hand van zeven onderstaande punten.

Aan het eind van de pilotperiode:

- zijn de betrokken inwoners/initiatiefnemers tevreden over wat er bereikt is;
- voelen inwoners zich gehoord en betrokken;
- is het draagvlak voor initiatieven vergroot;
- zijn meer inwoners actief in hun dorp/buurt;
- zijn ideeën uitgewerkt en liefst dromen werkelijkheid geworden;
- is inzichtelijk geworden wat inwoners zelf kunnen en waarbij ondersteuning wenselijk is of blijft;
- zijn inwoners er meer voor elkaar!

Door verhalen op te halen bij bewoners (storytelling) – en de opbouwwerkers – krijgen we inzichtelijk in hoeverre is bereikt wat we met de pilot voor ogen hadden, waar verbetering nodig is, welke steken we hebben laten vallen en waar kansen liggen voor de toekomst.

2. Onderzoeksmethode

Voor de evaluatie van dit onderzoek is gebruik gemaakt van 'Storytelling'. Uitgangspunt van de opdracht was dat de dorpen de regie hebben bij de uitvoering. Een logische stap is dat de bewoners dan ook zelf het verhaal vertellen.

Een externe storytellingspecialist heeft – gebruikmakend van de metafoor van 'de opbouwwerker die een eindje meeloopt op de door inwoners gekozen reis' – eerst een groepsgesprek gevoerd met vertegenwoordigers van vier dorpen en een wijk. Daarna heeft ze een individueel gesprek gevoerd met een bewoner die vanwege ziekte niet aanwezig kon zijn bij het groepsgesprek.

Vervolgens zijn de verhalen samen met de opbouwwerkers geanalyseerd en is er betekenis aan gegeven: welke dieperliggende inzichten bevatten de verhalen? Wat vertellen ze over wat inwoners écht nodig hebben? Wat vertellen ze over waar het opbouwwerk voor gaat en staat in deze opdracht? Wat vertellen ze over kerncompetenties en kwaliteiten van het opbouwwerk, wat vertellen ze over wat typerend is voor de werkwijze van het opbouwwerk, wat vertellen ze over de toegevoegde waarde en het onderscheidend vermogen van het opbouwwerk? Tenslotte is door de opbouwwerkers in kaart gebracht welke mogelijkheden ieder dorp of wijk ter beschikking heeft om haar zelfgekozen taak te kunnen vervullen.

3. Zes verhalen

3.1 NIEUWE RONDE, NIEUWE KANSEN?

Het verhaal van Corry van Dijk uit Appelscha

Corry heeft al jaren een droom over meer ontmoeting en verbinding. Die droom leek even dichtbij, maar spatte uiteen. Ze hoopt dat de dorpsgesprekken mogelijkheden bieden om alsnog dromen waar te maken. "We zitten nu midden in de opbouwfase, waarin we onderzoeken of een dorpshuisfunctie reëel is."

"Mijn roots liggen in Zeeland, maar ik woon al 18 jaar in Appelscha. Eerst buiten het dorp en nu in het dorp. Ik miste een ontmoetingsplek. Ik heb een passie voor tuinieren (moes, kruiden, groente, bloemen en fruit). Elders in het land zijn tuinen ontmoetingsplaatsen geworden. Zou dat hier ook kunnen? Via Plaatselijk Belang kwam ik in 2016 terecht bij Riemsoord, een verzorgingshuis. Het startte veelbelovend. Er was met moeite geld geworven bij verschillende fondsen. Er waren ideeën om het tehuis en omwonenden te verbinden. Het project heette 'Jong en oud ontmoet'. Er waren vrijwilligers die de schouders eronder wilden zetten. Maar er kwam een nieuwe leidinggevende en de droom spatte uiteen. Deze dorpsgesprekken bieden nieuwe kansen. We hebben ongeveer 80 enquêtes binnengekregen. Er is behoefte aan ontmoeting. Mensen ervaren versnippering in de activiteiten die er zijn in het dorp. Zelfs sommige mensen van Plaatselijk Belang kennen niet alle activiteiten."

Opbouwwerk schuift aan

“Bij het derde dorpsgesprek kwam het opbouwwerk erbij. Toen zijn er werkgroepen samengesteld: een kookwerkgroep, een werkgroep communicatie, een werkgroep accommodatie en een werkgroep jeugd. Opbouwwerker André Ponger heeft meteen afspraken gemaakt: welke groep komt wanneer bij elkaar? De kookwerkgroep wil simpele gezamenlijke maaltijden koken voor dorpsbewoners. De werkgroep communicatie wil alle versnipperde activiteiten bij elkaar verzamelen en delen in het dorp. Er is ook vraag naar een dorpskrant, maar daar hebben we meerdere mensen voor nodig en daar gaan we naar op zoek. De groep jeugd wil zaken bekendmaken via social media. We moeten samenwerken, jong en oud. De accommodatiewerkgroep gaat onderzoek doen of we kunnen ‘inbreiden’ bij ondernemersverenigingen of andere organisaties

André stimuleert mensen: wie ben je, waar ben je van en wat wil je? Via de werkgroep accommodatie ben ik weer het gesprek aangegaan met Riemsoord. André maakt de verslagen en levert een kritische noot. Als niemand zich vrijwillig aanmeldt (sommige mensen zijn terughoudend) vraagt hij of wijst hij mensen aan. Hij is sturend daarin. Hij vraagt door bij de werkgroepen: zou jij telefoontjes kunnen plegen; bij welke clubs heb jij linkjes? Hij zorgt dat we anderen informeren waar we mee bezig zijn. Hij stimuleert ook om op onderzoek uit te gaan. Ik heb leren nadenken: hoe doe je goed onderzoek? Eerst nadenken, dan pas doen. Niet gelijk bellen.”

Zoektocht

“We zijn op zoek naar mensen die zich in willen zetten voor de goede zaak. Maar er zit nog wat oud zeer uit het verleden bij dorpsbewoners over de gemeente en het welzijnswerk, onder andere over het voormalige dorpshuis. Dat is echt een belemmering om mensen gemotiveerd te krijgen. Mensen zeggen al vlug: het wordt toch niets in Appelscha.

We zijn op zoek naar een locatie die kan dienen als dorpshuisfunctie. In die zoektocht ben ik toevallig in gesprek gekomen met Klaasje Herder van de bibliotheek. Daar ter plekke is een mini-dorpsgesprek ontstaan, met een kopje thee erbij. Nu zit ik daar elke dinsdagmiddag van 14:00-16:00 uur. Soms heb ik hele mooie gesprekken met mensen die tevreden zijn met wat er is. Soms geven mensen aan wat ze willen in het dorp en dat kan ik dan doorgeven aan Plaatselijk Belang.

Er zijn succesjes. De kookgroep mag eenmalig een decemberdiner (een soepje, stampotten en een toetje) bereiden in de professionele keuken van Riemsoord en daar eten in de Appelhof. We krijgen volop medewerking van een nieuwe manager en leidinggevende. Er kunnen zich maximaal dertig mensen aanmelden. Komende maandag hebben we een vierde dorpsgesprek waar we nog meer mensen hopen te bereiken.

We treffen ook beren op de weg.

Waar we tegenaanlopen is de vraag: hoe regelen we het bestaansrecht en de financiering van een dorpshuisfunctie? Vele activiteiten zijn verspreid over het hele dorp. Sommige zijn slecht vindbaar of zichtbaar. Financiën is een punt dat elke keer weer terugkomt. Dat is heel zwaar, hoe pak je dat aan? We hebben een gesprek gehad met Plaatselijk Belang. Die gaat een commissie oprichten om de werkgroepen juridische dekking te geven. Ook hebben we overwogen op zoek te gaan naar een sociale stichting die een pand ter beschikking heeft.

Een ander lastig punt dat altijd weer terugkomt, is: hoe komen we achter de behoeften van de individuele bewoners? Hoeveel mensen voelen zich alleen? Eenzaamheid is van alle leeftijden. Hoe zit het met eenzaamheid onder jeugd? Van dertigers die uit het arbeidsproces zijn geraakt? Kunnen we wat voor ze betekenen? Vrijwilligerswerk creëren, kijkend naar kwaliteiten van mensen? Hun vragen of ze willen helpen met klusjes en hen zo uit een isolement halen?”

We beginnen nog maar net

“De kans is er nu en we kunnen er met zijn allen iets van maken. We hebben de opbouwwerker nog nodig. In de zoektocht naar een locatie, om meer te doen voor de jongere jeugd, om de werkgroep jeugd te helpen een subsidie aan te vragen voor bankjes/hangplekken (liefst met wifi en fiets-oplaadpunt), om samen met Plaatselijk Belang subsidie aan te vragen. We willen werken aan onze zichtbaarheid. We zijn van plan om een bericht in de krant te plaatsen, via media bekendheid te geven aan onze projecten. We missen nog de aansluiting met de dorpshuisfunctie en vrijwilligers die mee willen helpen. Dan zijn er nog diverse verenigingen en activiteiten die nog een gezellige vaste plek zoeken waar ze beter zichtbaar zijn. We moeten nog groeien. Wat haalbaar is haalbaar, wat niet haalbaar is, dat komt misschien nog.”

Resultaten	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Tevreden over resultaten	Deels	Nog niet zover
Bewoners voelen zich gehoord en betrokken	Deels	Nog niet zo lang, wel beter dan het was
Het draagvlak voor dorpsinitiatieven is vergroot	Een beetje onder een aantal bewoners	
Meer bewoners zijn actief geworden in het dorp	Een paar meer, die in werkgroep zitten, een aantal die elders nog niet actief waren	
Ideeën zijn uitgewerkt, dromen zijn werkelijkheid geworden	Nog niet helemaal, wel er mee bezig. Dromen deels werkelijkheid aan het worden	
Inzichtelijk is geworden wat bewoners zelf kunnen en waarvoor ondersteuning nodig is	Deels wel, deels nog niet financieel en recht is een pittige klus	Voorlopig nog obw nodig. Er is nog veel te doen
Bewoners zijn er meer voor elkaar	Wel willen, maar nog niet in praktijk brengen Deels wel via de kookgroep en jeugd.	De mogelijkheid is er nog niet, moet nog gerealiseerd goed voorbeeld doet goed volgen Je moet ook realistisch zijn, wat kan wel

3.2 JE ROLT VAN HET ENE IN HET ANDERE

Het verhaal van ‘Hollander’ Bert Sterk uit Makkinga, werkgroep Sociaal Domein.

Als Hollanders de leiding nemen, dan is de houding er vaak eentje van: wij weten het beter. Zo is het vaak misgegaan... ook met ontwikkelingen in dorpen. Bert is vier jaar geleden ‘vanwege de liefde’ naar Makkinga verhuisd. Sinds 1½ jaar is hij weduwnaar. “Gelukkig heb ik veel contacten. Ik ben gevraagd om mee te denken over een nieuw concept dorpshuis en sindsdien rol ik van het ene in het andere.”

“Makkinga is een dorp met duizend inwoners. Er gebeurt van alles. Er is een museum en een molen, waar veel vrijwilligers actief zijn. Er is een actief verenigingsleven en er is veel samenwerking. Mooi voorbeeld is het lepenloftspul Katinga, daar deed zo’n beetje heel het dorp aan mee.

Het nieuwe dorpshuis heeft een grote zaal, waar verenigingen repeteren en optreden. Er is een deel nieuwbouw (met een ontmoetingsruimte) en aangebouwd een huisartsenpraktijk. We verhuren ruimte aan een praktijk voor fysiotherapie en logopedie en aan de Thuiszorg. Dat genereert inkomsten.

We hebben gesprekken gevoerd tijdens de maandelijkse dorpsmaaltijd: wat mis je in het dorp?

Daaruit kwamen veel mooie suggesties, zoals films of een kookgroep voor mannen (voor als je bijv. alleen komt te staan), cursus tablet en telefoon.

De ontmoetingsruimte in het dorpshuis draait nu ruim een jaar en is een groot succes. We zijn twee dagdelen open. Mensen kunnen o.a. klaverjassen, breien of een kop koffie drinken. Steeds meer bewoners sluiten aan. Zo is er een groep van acht mannen, die wekelijks bij elkaar komt en nieuwtjes en politiek uitwisselt. En ook de ‘Vrouwen van Nu’, die binnenkort ‘Vrouwen van Makkinga’ heten, hebben bijeenkomsten in de ontmoetingsruimte. Gister was er nog een bijeenkomst, waarbij 23 mensen aanwezig waren.

Iedere maand is er een maaltijd in het dorpshuis, gekookt door een instellingskok die in het dorp woont. Daar komen vijftig tot zestig mensen.”

Opbouwwerk schuift aan

“Op een gegeven moment kwam de vraag van de gemeente: willen jullie dorpsgesprekken doen? Dat hebben we geweigerd. We weten wat we willen, maar we hebben wél ondersteuning nodig. Op 18 september maakten we kennis met het opbouwwerk, sindsdien hebben we twee keer een vergadering gehad.

Ik ervaar die ondersteuning vooral als ‘voedend’. De opbouwwerker reikt zaken aan en onderbouwt waar we het over hebben. Laatst nog kwam hij met een prachtig artikel over eenzaamheid. Hij legt links met andere initiatieven: daar en daar doen ze het zo. Dat zijn dingen die we zelf niet ontdekken. Hij helpt ons met kennis en het opbouwen van een netwerk. Vorige week zijn we langs een aantal instellingen gegaan: wat is er zoal in de regio? We willen antwoorden kunnen geven op vragen van bewoners. Hun leven gemakkelijker maken, want alles is weggetrokken uit het dorp. Er is geen supermarkt meer en ook de gemeente ontbreekt. We wilden de gemeente c.q. het gebiedsteam naar het dorpshuis krijgen, zodat ze mensen kunnen helpen met formuleren. Dit doen ze niet.

Zoektocht

“We zijn nog aan het zoeken en inventariseren. Wat vind je leuk en waar wil je mee verder? Wie wordt de trekker?

Grote vraag die ons bezig houdt is: hoeveel mensen zijn alleen en komen het huis niet uit – en hoe benader je die dan? We denken dan aan mensen met sociale voelsprietten die bij mensen thuis komen, zoals thuiszorg of de huisarts. We hebben geen grip op mensen die lijden onder alleen zijn. Eenzaamheid is nog een graadje erger. Zelf noem ik het in navolging van Ischa Meijer ‘allenig’. Ouderen lopen aan tegen zaken met hun telefoon en tablet. Het zou mooi zijn als er iemand in het dorpshuis zit voor zulke vragen. Via het opbouwwerk hebben we contact gelegd met de jeugd vanaf zestien jaar. Die hangt rond op straat; er komt een bus van Scala langs, terwijl er alle ruimte is in het dorpshuis.

We willen onderzoeken: wat kunnen jongeren betekenen voor het dorp? Maar ze moeten er ook iets voor terugkrijgen. Misschien iets in de vorm van een maatschappelijke stage?

We vinden het belangrijk om ideeën uit te wisselen met andere dorpen.

Langzame groei

We leggen de lat niet (te) hoog. We gaan voor langzame groei. We zijn tevreden als er deze maand tien mensen komen en volgende maand twaalf. We zeggen tegen mensen: neem eens iemand mee. Tegen mensen die in het dorpshuis komen om bloed te prikken, zeggen we: kom eens een bakkie doen! Tot nu toe is iedereen van ons daar tevreden mee. En bezoekers ook, want ze komen terug.

We zijn positief en blij met ontwikkelingen. We voelen ons gesteund door het opbouwwerk. Zaken lopen gemakkelijker. Een vervolg zal helpen om sneller resultaten te behalen. Jammer dat er in het verleden bezuinigd is op opbouwwerk en sociaal werk. Toen is afgebroken wat opgebouwd was. Nu moeten we opnieuw opbouwen.”

Resultaten	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Tevreden over resultaten	8	Wel in relatie tot de zeer korte tijd van inzet
Bewoners voelen zich gehoord en betrokken	8	Werkgroep sociaal domein zeker
Het draagvlak voor dorpsinitiatieven is vergroot		Nog niet meetbaar
Meer bewoners zijn actief geworden in het dorp	8	Gerelateerd aan de ontmoetingsruimte
Ideeën zijn uitgewerkt, dromen zijn werkelijkheid geworden		We zijn nog in de inventarisatieperiode
Inzichtelijk is geworden wat bewoners zelf kunnen en waarvoor ondersteuning nodig is		We zijn nog in de inventarisatieperiode
Bewoners zijn er meer voor elkaar		Nog niet meetbaar

3.3 WIN/WIN?

Het verhaal van Martina Blaauwwiekkel uit Ravenswoud (Creatief Centrum ‘de Woudvlinder’)

Martina was negentien jaar lang ambulant kapster, maar dat lukte niet meer door haar pols. Ze is geen thuiszitter, dus benaderde ze in juni/juli 2018 het bestuur van het Dorpshuis. Het gebouw staat overdag meestal leeg, zij zag mogelijkheden om daar een Creatief Centrum te beginnen met dagbesteding met en zonder indicatie. Het bestuur reageerde positief. Er kwam een contract met afspraken over huur en energiekosten.

Ze heeft niet stil gezeten. “Ik heb er veel energie in gestoken. Een rustpunt voor fietsers, haken en breien, een kleurgroep, workshops, kinderfeestjes. Ik heb een herfstfair georganiseerd van 15:00-20:00 uur. Met vrijwilligers achter de bar geregeld en ’s avonds alles weer schoon opgeleverd. Aan de consumpties heb ik niets verdiend, alleen de taferverhuur aan de standhouders. Daar heb ik zelf niet aan verdiend, ik wilde geen entree vragen zodat ook kinderen konden komen. Het dorpshuis kon verdienen aan een patatje voor de standhouders. Op de Ladies’ Night kwamen maar liefst 200 mensen af. Het hele dorp stond vol auto’s. Ook daar inkomsten voor het dorpshuis van de consumpties en ik had de tafelfhuur van de standhouders. De wandelroute viel letterlijk in het water.”

Opbouwwerk schuift aan

“Beide opbouwwerkers hadden voor de zomervakantie een gesprek met het bestuur van het dorpshuis. Ze willen ook met mij om tafel, hoorde ik. Harry en ik hebben toen wat zaken op een rijtje gezet. Hoe bekostig je de Woudvlinder, vroeg hij. Eigenlijk uit eigen zak, was mijn reactie. De drukke maanden zorgen voor een buffertje, zodat ik financieel door de tijd kom. Maar rijk worden hoeft niet, ik wil niet thuiszitten. Na de zomervakantie zouden we weer om tafel om te kijken naar de dagbesteding zonder indicatie. Voor dagbesteding moest ik aan veel eisen voldoen. Dagbesteding via de gemeente zonder indicatie lukte niet. De ene deelneemster die er was, ging verhuizen. In september onderging ik een polsoperatie; de inkomsten lagen stil, maar de kosten gingen door. Toen kwam er een brief dat de energiekosten omhooggingen. Harry en ik zouden daarover samen in gesprek met het bestuur van het Dorpshuis. Hij zou bemiddelen. Die afspraak ging niet door vanwege ziekte, dat kan gebeuren. Ik heb het bestuur gezegd dat Harry wilde meedenken over een positieve toekomst. We moeten toch een oplossing kunnen vinden. Maar die oplossing kwam niet. Ze zeiden dat ik met een Businessplan moest komen en dat ik per dagdeel kon huren. Toen heb ik de stekker eruit getrokken. Dat vind ik jammer en heel spijtig. De penningmeester is wel erg zakelijk. Het Dorpshuis heeft toch ook een sociale functie? Ik heb de huur per 1 januari opgezegd en dorpsbewoners via facebook gemeld: dit is de reden dat ik stop. Een gemis voor het dorp, was één van de reacties.”

Zoektocht

“Harry nodigde me uit om mee te gaan met een excursie langs instellingen. Bij de dagbesteding van Talant in Beetsterzwaag vroegen ze me: waarom ben jij mee? Ik heb verteld dat ik mijn creatieve centrum niet meer kan bekostigen. Je kunt wel hier solliciteren, was de reactie. Ook gingen we naar de zorgboerderij van Jan en Petra van Rozen in Fochteloo. Mijn hersenen gingen draaien: stel dat ik hier een ruimte zou kunnen krijgen. Ik heb de stoute schoenen aangetrokken. Mijn Creatieve Centrum stopt, is er misschien een mogelijkheid... Ze waren enthousiast al voordat ik het hele verhaal had gedaan. Ik heb nu een nieuwe plek, er is ruimte voor workshops in de boerderij. Een win-win situatie, want een deel van hun cliënten kan aansluiten. En de huur? Voor hen was kosten van een zak pallethout voor de palletkachel genoeg...

Ik krijg nu nog een hele goede maand in het Dorpshuis. Maar liefst 79 mensen komen voor een kerstworkshop. Daarna verhuist mijn Creatieve Centrum naar Fochteloo. Ik ben dankbaar, zit nog vol plannen. Harry heeft toegezegd dat hij me zal blijven helpen. Misschien keert het toch nog ten goede. Iemand van Plaatselijk Belang stuurde me een berichtje dat ze het spijtig vinden dat ik hier stop. We gaan in gesprek en hopen nog tot iets te komen.”

Resultaten	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Tevreden over resultaten	9	De activiteiten lopen allemaal goed
Bewoners voelen zich gehoord en betrokken	8	Hoor veel positieve reacties
Het draagvlak voor dorpsinitiatieven is vergroot	9	Meer bedrijvigheid in het dorpshuis
Meer bewoners zijn actief geworden in het dorp	7	Bewoners komen die je nooit in dorpshuis zag
Ideeën zijn uitgewerkt, dromen zijn werkelijkheid geworden	7	Zijn nog wel nieuwe ideeën
Inzichtelijk is geworden wat bewoners zelf kunnen en waarvoor ondersteuning nodig is	7	Ondersteuning bij gesprekken met bestuur
Bewoners zijn er meer voor elkaar	7	Veel meer gezelligheid

3.4 SAMEN OPTREKKEN, samenwerken

Het verhaal van Maarten Jeronimus uit Fochteloo (voorzitter Dorpsbelang)

Maarten worstelt met het instandhouden van wat er is in Fochteloo. Hij is nu drie jaar voorzitter van Dorpsbelang en is van plan om dat niet langer te doen dan de vijf jaar die ervoor staat. Hij heeft succesvol structuur gebracht in het bestuurlijk systeem. Het Dorpshuis is eigendom van Dorpsbelang, dus hij praat mee over exploitatie en activiteiten. Hij was voortrekker van een traject dat glasvezel naar Fochteloo en in heel Ooststellingwerfs buitengebied heeft gebracht. Hij ijvert voor projecten, zoals Daglicht in het Dorpshuis, nieuwe dorpsgids, Ontsluiting voormalige werkkampen (instelling/oprichting van een Community) en historische wandel- en fietsroutes langs de vier dorpen Ravenswoud, Appelscha, Appelscha-boven en Fochteloo. Hij is ook actief binnen het Sociaal Domein en Opbouwwerk.

“Bij de voorstelronde van de nieuwe Wethouders kreeg elke wethouder de gelegenheid om te vertellen wat zijn of haar plannen waren. Zo kwam wethouder Esther Verhagen met een verhaal over plannen voor het Sociaal Domein. Zien jullie het zitten om in het dorp tot een dorpsgesprek te komen, was de vraag. Ja, was mijn antwoord, maar... Fochteloo is een klein en langgerekt dorp. Het heeft veel boerderijen en jongeren die het dorp uitgaan en dus niet in het dorp zelf actief zijn. Het is een slaapdorp en mensen hangen 's avonds bij wijze van spreken op de bank. Probeer daar eens leven in te krijgen!

We hebben een avond belegd in januari 2019. Daar kwamen boven verwachting veel dorpelings. We hebben in groepjes gediscussieerd rond thema's. Het was hartverwarmend: wij voelen wel aan dat we naar elkaar toe kunnen groeien. Maar wat overbleef was een gespreksgroep die één keer per maand bij elkaar komt. Onlangs nog hadden we een dorpsavond met een pubquiz als trekker. Er kwamen ruim 100 mensen van 100 adressen. Dit moeten we vaker doen, was de reactie.”

Opbouwwerk schuift aan

“Harry kwam aan de telefoon en vroeg: kan ik iets voor jullie betekenen? In beginsel niet, was mijn antwoord; maar wat denk jij? Later heeft ie weer gebeld of hij iets kan doen. Maar ons dorp zit anders in elkaar. Voor echt opbouwwerk zie ik weinig empooli. Wat er woont is gesetteld en kent elkaar. Op de gezamenlijke jaarvergadering van dorpsbelang en de ijsclub komen veertig tot vijftig mensen.

Begrijp me goed, ik wil wel luisteren naar de opbouw-mannen. De vergaderingen zijn heel nuttig. De laatste keer was in de gezellige kamer in Makkinga. Dat is echt niet zinloos. Daar heb ik wel het nodige uitgepikt voor Fochteloo. Op dit moment is er alleen niet iets acuuts waarvan ik zeg: help, help. Maar als zich een vraag aandient zie ik wel mogelijkheden.”

Zoektocht

“We hebben geen jeugd. Het dorp vergrijsd en daar moeten we het mee doen.

In het dorpshuis is van alles te doen. De voetbalclub, een vrouwenzangkoor, een kaartclub, jeu de boule/ koersbal en biljart. Het wordt tevens gebruikt door een sociaal-maatschappelijk werker en een bewegingstherapeut. Vrijwilligers zoeken voor lange-termijn-taken in het Dorpshuis is moeilijk. Als je het hun persoonlijk vraagt, willen mensen zich wel verbinden voor korte-termijn-klusjes. Wat ik wil is samenwerken. Samen optrekken. Bijvoorbeeld: het Prentenkabinet Nobilis is onze achterbuurman. We hebben een gesprek gehad met de benen op tafel: hoe kunnen we elkaar vinden? Zij zitten krap in de ruimte, wij ruimer. Hier gaan we over nadenken: hoe kunnen wij inschikken en ruimte maken voor opslag. Zij hebben een fondsaanvraag gedaan om kleine toeristische activiteiten aan te kunnen bieden. Kunnen we die uitbreiden met een lunch in het dorpshuis? Iets met het Gevangenis museum of iets met de werkkampen Oranje en Ybenhaer en het Fochtelooërveen . Of met de nieuw te ontwikkelen routes ‘heemkunde’ door de dorpen Ravenswoud, Appelscha, Appelscha-Boven en Fochteloo.

Op dit moment hebben we geen concrete vraag voor het opbouwwerk. We hebben voldoende kennis en kracht om het zelf te doen. Dat zijn we ook zo gewend. Scala was vooral gericht op Oosterwolde. Maar als ze ideeën hebben zijn ze welkom.”

Resultaten	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Tevreden over resultaten	De initiatiefnemers zeer zeker	Geslaagd
Bewoners voelen zich gehoord en betrokken	Wel gehoord, maar doe het ook maar zelf	Werken mee of stemmen er mee in, maar doen... ?
Het draagvlak voor dorpsinitiatieven is vergroot	Niet vergroot	Hetzelfde gebleven als altijd
Meer bewoners zijn actief geworden in het dorp	Nee	Te beperkt aantal
Ideeën zijn uitgewerkt, dromen zijn werkelijkheid geworden	Ietwat eenzijdig	Initiatieven komen veel te weinig uit de bewoners zelve
Inzichtelijk is geworden wat bewoners zelf kunnen en waarvoor ondersteuning nodig is	Nee	Slechts één initiatief

Resultaten	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Bewoners zijn er meer voor elkaar	Niet meetbaar	Sommige buurten kennen een lichte vorm van nabuurschap

3.5 EEN PLEK ONDER DE ZON

Het verhaal van Sjonny de Jong uit Oosterwolde (wijkvereniging SAWONO, Samen Wonen in Noord-Oost)

Sjonny raakte in 2016 zijn baan en zijn collega's kwijt. Zijn computer werd zijn beste vriend. Reden om zich aan te sluiten bij SAWONO. Eerst als secretaris, maar dit jaar daarnaast ook als penningmeester. “Niet omdat het altijd leuk is, maar omdat het noodzakelijk is. Het leeft minimaal bij bewoners.”

“Oosterwolde Noord-Oost is een wijk met zo’n 2500 inwoners. De wijkvereniging is opgericht in 2012. Het leeft minimaal bij bewoners. In deze maatschappij is iedereen op zichzelf gericht. Iets doen voor een ander is niet vanzelfsprekend. Maar een klein gedeelte van de mensen komt af op activiteiten zoals een paasbrunch of een BBQ. De Sint Maartenviering met kinderen is een uitzondering. Dat moet toch anders kunnen? Wat willen mensen nu echt? We speelden zelf al met het idee om gesprekken te voeren, toen de gemeente langskwam. Inmiddels zijn vier wijkgesprekken gevoerd. De eerste was een enorm succes, er kwamen vijftig mensen. We missen een eigen plek, was de reactie. De tweede bijeenkomst waren er 25 bewoners, waaronder een aantal nieuwe gezichten. Op de derde bijeenkomst schoven 10 bewoners aan. De vierde was afgelopen week met 14 aanwezige wijkbewoners.”

Opbouwwerk schuift aan

“Begin dit jaar hoorden we, dat er een opbouwwerker zou worden aangesteld. We gingen nadenken: is het iets voor ons om deze in te schakelen? De voorzitter vroeg: hebben we dat nodig? Ik zei: we zoeken een eigen plek. En anders gaat het verder zoals het nu is. Het is hun werk, wij zijn vrijwilligers. Zij hebben zaken eerder meegemaakt, kennen oplossingen die wij niet zien. We hebben met beide opbouwwerkers een gesprek gehad. We willen jullie graag de wijk laten zien, want die kennen jullie niet. Ze waren erg geïnteresseerd en we kamen bij het dierenparkje in de wijk. Dit is ondergebracht bij een stichting. Kijkend naar de staat van onderhoud, zeg je: ook die hebben een tekort aan vrijwilligers. We raakten in gesprek met mensen die er rondliepen. Harry vroeg één van hen: hoe gaat het en wat wil je betekenen voor de wijk? Daar had de man nooit over nagedacht. Maar zijn vrouw volgt Nederlandse les bij Scala. Misschien iets voor haar om zo contacten te krijgen? Het opbouwwerk heeft ons kennis gebracht. Ervaringen uit het verleden, wat toepasbaar is in onze situatie. Ze zoeken mee naar een pand voor een buurthuis/buurtkamer. Op de wijkavond werd overlast van jeugd benoemd; de politie doet niets. Het opbouwwerk zegt dan: we gaan kijken of we daar iets aan kunnen doen; overleg met de wijkagent. Dan is er ook sprake van lawaai-overlast van de rondweg. Er zijn al plannen van de provincie; het opbouwwerk gaat ook met hun in gesprek.”

Zoektocht

“Onze droom is ‘een plek onder de zon’. Dat zou een verrijking zijn voor de wijk. We hebben gekeken of de oude kringloopwinkel aan Het Rode Plein iets is voor een buurthuis of buurtkamer, maar die huur is te hoog. Het opbouwwerk heeft contact gezocht met de Grietman omdat er sprake van was dat daar een ruimte leeg kwam te staan, maar die ruimte was al verhuurd. Vervolgens hebben we contact gelegd met verpleeghuis ‘Stellinghaven’. Hun welzijnswerkers willen de buurt meer betrekken bij activiteiten met/voor bewoners en hun programma met ons delen. Maar sommige bewoners zeggen: we willen geen paasbrunch met bejaarden. De Stellinghaven heeft hun Grand Café helemaal vernieuwd. Kunnen we dat gebruiken als buurtkamer? Hier staan ze positief tegenover, maar moeten daarvoor overleggen met de directie. De Molukse vereniging en BOON (Bewoners Organisatie Oosterwolde-Noord) zijn geïnteresseerd. Een eigen buurthuis is ook voor hen geen haalbare kaart.”

De krachten bundelen

“We willen de krachten bundelen. Ons ideaal is een ruimte met meerdere partijen. Activiteiten zoals informatie, computerles, thema’s. Maar gaan bewoners daar dan ook naar toe? We willen wijkbewoners betrekken, we hebben vrijwilligers nodig om activiteiten te organiseren. Maar we hebben te weinig bewoners die vrijwillig actief zijn. Wat is nodig om bewoners actief te maken? Deurtje bellen? Nieuwe bewoners wegwijs maken en actief maken? Bewoners vragen voor een concrete klus met een begin en een einde?

We zijn gestart met werkgroepen. Bewoners konden zelf kiezen waarbij ze wilden aansluiten. Die werkgroepen zouden zelfstandig moeten opereren met een eigen activiteitenbudget. Maar dat werkt niet. In een deel van de werkgroepen zitten bestuursleden. Dat zou niet moeten, maar anders valt de groep uiteen en blijft er niets van over. Er is sturing nodig. We hebben een trekker nodig, die er helemaal voor staat en die mensen meetrekt. In het verleden hadden we Carolina Hart van Scala, maar die is weggegaan en daar hebben we nooit bericht van gehad. Haar plek is niet opgevuld. Nu is het opbouwwerk weer actief. Wij willen opbouwen. Een wijk met 2500 mensen? Wat een potentieel! Daar valt opbouwwerk te doen!”

Resultaten	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Tevreden over resultaten	5	Nog veel werk te verrichten
Bewoners voelen zich gehoord en betrokken	4	Bewoners zijn veel te weinig betrokken
Het draagvlak voor dorpsinitiatieven is vergroot	5	Nog niets van gemerkt
Meer bewoners zijn actief geworden in het dorp	4	Er zijn maar weinig mensen actief geworden
Ideeën zijn uitgewerkt, dromen zijn werkelijkheid geworden	5	Moet in de toekomst blijken of de dromen werkelijkheid worden

Resultaten	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Inzichtelijk is geworden wat bewoners zelf kunnen en waarvoor ondersteuning nodig is	5	Er is aansturing nodig, anders laten bewoners het afweten
Bewoners zijn er meer voor elkaar	4	Zou mooi zijn, maar bewoners zijn er steeds minder voor elkaar, men heeft het “druk” en daardoor weinig oog voor de medemens.

“Bij de evaluatie heb ik cijfers gegeven, dit is niet de beoordeling van de opbouwwerkers maar waar we nu in de wijk staan.

Er is nog veel werk te verrichten en daar hebben we naar mijn mening zeker de opbouwwerkers bij nodig.”

3.6 JE STEM LATEN HOREN

Het verhaal van Joseph Maätita, bewoner en voormalig voorzitter van wijkorganisatie MMO (Masjarakat Maluku Oosterwolde).

Joseph behoort tot de tweede generatie Molukkers in Oosterwolde. Hij heeft het culturele erfgoed van de Molukkers meegekregen van zijn ouders en weer doorgegeven aan zijn kinderen. De derde generatie staat nu op het punt om het stokje over te nemen. Hij vindt het belangrijk dat ze naar de toekomst kijken. Maar om te weten waar je naartoe wilt, moet je ook weten waar je vandaan komt. De link leggen tussen verleden, heden en toekomst.

In 1964 trok de eerste lichte Molukse gezinnen vanuit kamp Ybenhaer in Fochteloo naar de Molukse wijk in Oosterwolde. “Op dit moment wonen er vijfenveertig gezinnen in de wijk, in de hele gemeente zijn dat er ongeveer honderd.

We hebben lange tijd sinds de jaren '70 een eigen Molukse beroepskracht gehad. Die wist wat er in de Molukse gemeenschap leeft en wat de behoeften zijn, want die zat op dezelfde golflengte. We hebben heel wat bereikt in die tijd. We hadden een eigen gemeenschapshuis Gunung Nona en landelijk was Oosterwolde het clubhuis waar de meeste Nederlanders kwamen. Toen kwamen de bezuinigingen. Ik zat in het bestuur op het moment dat de stichting het wijkgebouw moest sluiten. Overbrengen van de activiteiten naar Scala: daar zagen we niet veel in. We hadden liever een cultuurgebonden gemeenschapsgebouw, waar ouderen zich prettig voelen en vertrouwd Maleis kunnen praten. Het was een nare periode, alles zat op slot. We lagen in de clinch met de gemeente en met Scala. Je moest jezelf maar redden, daar kwam het op neer.

In 2014 hebben we feest gevierd ter gelegenheid van vijftig jaar Molukse wijk. We zijn een gemeenschapsvolk, doen alles samen. Maar wat ik heb geprobeerd om mee te geven aan de jongeren is: een feest is mooi, maar feesten is niet alles. We moeten ook vooruitkijken: wat willen we als Molukse gemeenschap?”

Opbouwwerk schuift aan

“Laten we gebruik maken van de opbouwwerkers. De eerste keer dat ik Harry zag, dacht ik: die moeten ik spreken. Met Harry en ook met André heb ik oriënterende gesprekken gehad. Dat hadden we niet met de vorige werker. Nu heb ik een heel ander gevoel: de klik en interactie is er. Een beroepskracht heeft een sturende kracht. Een beroepskracht kan ons handvatten geven hoe we om kunnen gaan met ontwikkelingen. We zijn jaren ondergesneeuwd, maar onze gemeenschap heeft haar eigen problematiek, zoals vergrijzing, drop-out van jongeren in het onderwijs en huisvesting. Ze kunnen ons ondersteuning geven om na te denken over verschillende onderwerpen welke te maken heeft met het welzijn van de Molukse gemeenschap. Om te kijken: wat zijn mogelijkheden. Er zijn mogelijkheden om nieuw leven te blazen in onze gemeenschap. Het is vijf voor twaalf, we moeten iets doen!”

Zoektocht

“We zijn een vergeten groep. Er moet weer leven in onze wijk komen, een rode draad: dáár moeten we iets mee doen. Maar het is moeilijk om dit om te zetten in concrete stappen; er moet een vervolg zijn.

Ik heb al eens voorgesteld aan mensen: kunnen we niet een middag koffiedrinken en eten, praten over dingen waar je het normaal niet over hebt? Ik zou graag zien dat mensen feedback geven, positief of negatief, maar dat gebeurt te weinig. Dan weet je wat er leeft, wat mensen bezighoudt en wat de behoeften zijn.

We willen iets betekenen voor mensen met problemen. Een paar jaar geleden hebben we vanuit de vereniging een nulmeting gedaan. Daar kwam uit dat tachtig procent van onze bewoners alleen is. Maar we zijn een trots volk, we zijn geen type om het handje op te houden want daar zijn we te trots voor. Mijn vader zei altijd: je moet de paraplu erbij pakken voordat het regent. Dat wil ik vertalen naar jongeren. Die denken heel anders. Ze kennen de Molukse identiteit, maar die moet je bewaren en bewaken. Dat lukt niet als je zaken op de lange baan schuift. We willen hen weer benaderen om hun steentje bij te dragen aan het welzijn van de Molukse gemeenschap. Er moet iets gebeuren. Maar daar heb je wel handvatten voor nodig. Vrijwillig is niet vrijblijvend!

Er komt een nieuwe generatie ouderen aan. Jaren geleden was er een ouderenbezoeker, die ging bij mensen thuis langs om te praten. Daar rolden allemaal dingen uit waarvan je zegt: daar moet iets mee gedaan worden. Dat is nu niet meer. Wat moet er gebeuren om langer zelfstandig te blijven wonen? Wat als iemand ziek wordt? We kijken wel naar elkaar om, maar ouderdom komt met gebreken. Hoe lang kunnen mensen zich nog alleen redden? Wat zijn de behoeften? Molukse mensen kloppen niet snel aan bij instanties. Daar zitten lagen onder die je niet ziet: de drempel is te hoog en we zijn te trots. Hoe kunnen we helpen om drempels te slechten? Daar moet beleid op gemaakt worden. Wat als mensen toch in de zorg terecht komen? Ik heb me erg boos gemaakt over hoe mensen in de zorg behandeld worden. Te weinig menskracht om zoveel mensen te moeten verzorgen. Vijftien jaar geleden bracht ik mijn dementerende moeder naar Stellinghaven in Appelscha. Bij ons is het niet gebruikelijk om je ouders weg te doen, dat past niet in onze cultuur. Ik was de eerste, doorbrak een taboe en dat werd me destijds niet in dank afgenomen. Hierna beseftte de Molukse gemeenschap dat we anders moeten gaan kijken naar opvang van kwetsbare Molukse ouderen.

Ik maak me zorgen over de toekomst van onze jongeren. Zij moeten straks zonder onze hulp verder. Met de moderne opvoeding is niets mis, maar ik vind het belangrijk om een stuk identiteit mee te

geven, zodat je weerbaar ben. Er is een monitor van drop-out op scholen. Waarom doen Molukse jongeren het minder goed op school? Laten we daar eens over nadenken!

We missen een ruimte om bij elkaar te komen. Maar de wethouder zei dat een ruimte voor de eigen gemeenschap niet gaat lukken. We zijn nu in gesprek met bewoners uit de wijk Schottelenburg, waar de Molukse wijk een onderdeel van is. We moeten anders denken: als A niet lukt, dan is er altijd nog een optie B. Lukt het niet, dan moeten we wat water bij de wijn doen om vooruit te komen. Samen krijgen we de exploitatie misschien wel voor elkaar.

Je moet over dingen nadenken. Je moet ook over Scala kunnen praten; vroeger was ik een tegenstander van Scala. Maar je moet participeren, omdat je anders als Molukse gemeenschap veel mist. Wil je iets bereiken, dan moet je op de voorgrond treden. Met elkaar in contact blijven, anders kom je niet verder.

Mensen willen hun verhaal kwijt, voelen zich niet gehoord.

Er is een landelijke noodhulpgroep opgericht vanwege de aardbevingen in de Molukken. Zij hebben mensen uit de Molukse wijk benaderd om te helpen. Vanuit het verleden is er nog een potje met geld van de Molukse wijkorganisatie MMO dat ondergebracht is bij SCALA. Een deel daarvan willen we besteden aan dit doel omdat we daar allemaal familie hebben. We willen met Scala overleggen hoe we dat doen.

Onze geschiedenis werkt door tot in de derde en vierde generatie. Het gevoel: van de overheid moet je het niet hebben, heeft ons een schop mee gegeven. Het verleden vergeet je niet, maar je kunt het wel vergeven. Je moet het anders aanpakken. Hoe minder je van elkaar weet, hoe moeilijker het is om samen op te trekken. Als je samen optrekt heb je inspraak. Je moet je stem laten horen.”

Resultaten inzet opbouwwerk	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Tevreden over resultaten	7	Heb een goed gevoel. Er is goed contact met opbouwwerkers. Kennis maken met Molukse gemeenschap. Wat kan de beroepskrachten betekenen voor de Molukse gemeenschap.
Bewoners voelen zich gehoord en betrokken	7	In de Molukse wijk is dit nog niet het geval. Wij voelen ons niet gehoord. Er zal meer moeten gebeuren. Betrokkenheid met de Molukse wijk is aanwezig, het ontbreekt aan ondersteuning en de middelen van de gemeente.
Het draagvlak voor dorpsinitiatieven is vergroot	6	Moet aan gewerkt worden.
Meer bewoners zijn actief geworden in het dorp	3	Meer draagvlak kweken
Ideeën zijn uitgewerkt, dromen zijn werkelijkheid geworden	2	Moet nog heel veel gedaan worden
Inzichtelijk is geworden wat	6	Moet aan gewerkt worden. Er

Resultaten inzet opbouwwerk	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
bewoners zelf kunnen en waarvoor ondersteuning nodig is		zal meer onderzoek gedaan moeten worden in de Molukse wijk. Ouderen, jongere en kinderen
Bewoners zijn er meer voor elkaar	8	Bewoners kijken naar elkaar om.

“Ik bekijk dit vanuit de Molukse gemeenschap. In mijn verhaal heb ik aangegeven dat we alle voorzieningen die door de jaren heen opgebouwd waren, zijn kwijtgeraakt. We moeten weer een nieuwe start maken. Met ondersteuning van de beroepskrachten kunnen we in ieder geval een start maken. We moeten jongeren aan het woord laten en goed luisteren wat de behoeften zijn. Er is een groep jongeren bezig met het opzetten van de cursus Moluks Maleis (Malaju Ambon). Er zijn al meer dan 15 belangstellenden die zich hebben opgegeven. Het is wachten op beschikbaarheid van docenten. De cursussen kosten € 150 p.p..

Ik hoop dat we naar de toekomst toe samen kunnen en willen werken aan een leefbaar en toegankelijk Molukse wijk en een goed welzijn van de Molukse gemeenschap in Oosterwolde.”

4. Resultaten

4.1 Wat vertellen de verhalen je over thema's die spelen in dorpen en wijken?

- Bewoners worstelen met het feit dat eenzaamheid aanwezig is in dorpen en hoe ze daarmee moeten omgaan.
- Mensen willen ruimten (letterlijk) voor ontmoeting (wat is de vraag achter de vraag?).
- Vergrijzing speelt, vooral in de Molukse wijk.
- Wat opvalt is dat mantelzorg niet wordt genoemd.
- Hoe geef je vorm aan kleinschalige informele zorg en de verbinding tussen formele en informele zorg in het dorp? Welzijn zit niet in het denken van de huisarts.
- Werven en binden van (nieuwe) vrijwilligers. Hoe geef je vorm aan vrijwilligersbeleid 3.0? Verjonging van het vrijwilligersbestand en vrijwilligersorganisaties
- Verbinding leggen tussen jong en oud. Wat kunnen jongeren betekenen voor ouderen?
- Digitalisering, vragen over het omgaan met telefoon en tablet.
- Behoeftte aan uitwisseling met andere dorpen.
- Hoe leg je verbinding tussen import en oorspronkelijke bewoners?
- Beweging naar buiten is een patroon, andere manier van denken (kanteling).
- Zoeken naar waardering, gehoord en gezien worden (door organisaties zoals Scala en door de gemeente).
- De drijfveren van de vrijwilliger zijn: sociaal netwerk willen creëren voor zichzelf en anderen (welbegrepen eigenbelang).
- Trots: we doen het eerst zelf en daarna hulp van de opbouwwerkers.

- Behoeftte om samen te werken met de zorg.
- Gevoel van achterstelling: Dorp Oosterwolde komt altijd eerst.

4.2 Stimulerende factoren

Op macroniveau:

- De decentralisatie. Neerleggen van zaken bij inwoners zorgt (blijkbaar) dat ze in een andere stand komen. Besef: we moeten het zelf doen. Wie hebben we daarbij nodig?
- Financiële mogelijkheden, er is geld beschikbaar voor dorps- en wijkontwikkeling uit dorpsbudgetten en uit fondsen.

Op mesoniveau:

- Zorgorganisaties die de deur opendoen.
- Opbouwwerk voegt waarde toe en maakt dat inwoners zich gehoord en gezien voelen.

Op microniveau:

- Inwoners die kansen zien en eigenaarschap nemen.

4.3 Belemmerende factoren

Op macroniveau:

- Bezuinigingen in het verleden zorgden voor ‘**af**bouwwerk’, nu moeten de dorpen het weer **op**bouwen. De rol van de gemeente is onduidelijk: hoe wil die ruimte geven aan nieuw samenspel, gebaseerd op horizontale verhoudingen?
- Decentralisaties: de overheid verwacht te veel van bewoners, er wordt wel veel op ons bordje gelegd.

Op mesoniveau:

- Gebrek aan vrijwilligers.
- Samenwerking met zorgorganisaties is afhankelijk van management en individuele en strategische keuzes.
- Onbekendheid met organisaties (zorg en preventie) die van toegevoegde waarde kunnen zijn voor vragen die levensgebieden bewoners (invullen formulieren...).

Op microniveau:

- Ontbreken van sociaal netwerk.
- Oud zeer.
- Ons kent ons-cultuur.
- Wat zijn concrete vervolgstappen richting het doel?

5. Conclusies

Wat vertellen de verhalen van bewoners over wat ze echt, diep van binnen nodig hebben?

- Bewoners hebben behoefte aan gehoord, gezien en gewaardeerd worden, persoonlijke groei (persoonlijke, sociale en maatschappelijke competenties), een wenkend perspectief.

Wat vertellen de verhalen van bewoners over kerncompetenties en kernkwaliteiten van de opbouwwerkers?

- Stimulerend, voedend, reflecterend, spiegelen, faciliterend, meebewegend, opbouwend, confronterend, onderzoekend en ontdekkend, verbinden van perspectieven (bewoners-organisatie en gemeentelijk perspectief).
- Op mensen afstappen en vragen.

Wat vertellen de verhalen van bewoners over wat typerend is voor de werkwijze van het opbouwwerk?

- Procesbegeleiding (de bewoners krijgen de credits voor de resultaten).
- Empowerment.
- Werkgroepjes creëren die aan de slag gaan met een thema (klein en behapbaar maken).
- Toolbox met stickers, flappen om een vraagstuk uit elkaar te kunnen rafelen en inzicht te krijgen in prioriteiten.

Wat vertellen de verhalen van bewoners over waar het opbouwwerk voor gaat? (Missie)

- Het vormen en creëren van een gemeenschap.

Wat vertellen de verhalen van bewoners over waar het opbouwwerk voor staat? (Kernwaarden en overtuigingen)

- Meebewegen op de koers van bewoners.
- Kennis en ervaring delen.
- Onderbouwen.
- Dichtbij de mensen.

Wat vertellen de verhalen van bewoners over de meest essentiële expertise van het opbouwwerk?

- Versterken van (bewoners)initiatieven.
- Verbindingen leggen, perspectieven bij elkaar brengen (overheid, organisatie en bewonersperspectief).
- Nieuwe wegen zichtbaar maken, anders kunnen kijken.

Concluderend: om de eigen boontjes te kunnen doppen hebben dorpen en wijken behoefte aan een steun in de rug, een neutraal advies, een spiegel of een helpende hand. De ondersteuning is volgend van aard – meebewegend op het ritme van de gemeenschap – en nooit koersbepalend.

Vragen stellen, uitstellen oordelen, werken aan vertrouwen, aansluiten bij energie bewoners, successen vieren, authentiek zijn, creatief en out-of-the-box denken, inspireren, radicale aandacht hebben, present zijn, omgaan met tegenslag en weerstand.

Samenvattend

Resultaten	Mijn score (1-10) of: 	Toelichting
Tevreden over resultaten: Algemeen	8	De inzet van het opbouwwerk is later gestart desondanks is er veel bereikt. Dorpen: - zijn eigenaar over de inzet van het opbouwwerk; - bepalen zelf het tempo en zijn daar tevreden over; - hierdoor worden duurzame resultaten bereikt er wordt niet voor snelle oplossingen gekozen; - hebben elk hun eigen dynamiek en handelen hiernaar; - vinden de duur van de inzet van het opbouwwerk veel te kort om voor de lange termijn tot duurzame resultaten te komen; - bewoners willen dat het opbouwwerk wordt voortgezet omdat beweging in gang gezet is dat hen verder kan helpen hun dromen te verwezenlijken.

6. Perspectief van de opbouwwerkers

Analyse van de dorpen (hoe kijken de opbouwwerkers naar de dorpen?)

6.1 Appelscha

Appelscha is het meest actieve dorp dat we kennen. Er is energie om mensen samen te brengen, elkaar te leren kennen en iets voor elkaar te betekenen. Het plaatje hoe de hazen lopen is nog diffuus, al worden de contouren iets beter zichtbaar sinds het laatste dorpsgesprek. Wat daar speelt: er zijn heel veel eigen clubjes met eigen plek en weinig saamhorigheid. Er is een beginnend zicht op sleutelfiguren en 'places to be'. Er blijken veel meer netwerken te zijn dan je denkt.

Ondernemersverenigingen zijn actief vanwege de toeristische sector. Er liggen nog mogelijkheden om contact te leggen met middenstand, huisartsen en basisscholen om te onderzoeken wat die kunnen toevoegen. Op dit moment is nog niet helder wie macht en invloed heeft, waarvan gebruik gemaakt kan worden. Het zittende kader is redelijk sterk, een mooie mix van denkers en doeners en mensen van diverse achtergronden (zorg, bedrijfsleven). Appelscha heeft een mooie mix van mensen die denken in mogelijkheden en mensen die denken in problemen. Mensen die visie hebben. Mensen die met verrassende oplossingen komen en/of verbindingen. Grootste behoefte ligt bij het scheppen van randvoorwaarden (verslag maken, ze bij elkaar roepen), zodat zij aan de slag kunnen. Mensen zijn bang om boven het maaiveld uit te steken en de kop afgehakt te krijgen. Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg. Al woon je al dertig jaar in het dorp, je blijft import. Taal luistert nauw: niemand op de tenen willen trappen.

6.2 Ravenswoud

In dit stadium van verkennende gesprekken is nog niet duidelijk waar de drive van bewoners zit. Die is er vast wel uit te halen als je op zoek gaat naar een gemeenschappelijke deler, waar import en oorspronkelijke bewoners elkaar in kunnen vinden. Eten zou een van die delers kunnen zijn. Het ligt voor het grijpen, maar misschien is het nog niet zichtbaar. Er zijn, er naartoe gaan om mensen energie en voeding te geven hoe om te gaan met tegenslagen en veerkracht te tonen. Er is wel kennis en knowhow. Er zijn relaties onderling. Samenwerking tussen import en oorspronkelijke bewoners is een punt van aandacht. Er is verschil in visie bij de leden van het bestuur van het dorpshuis t.a.v. het financiële en sociale aspect van het dorpshuis. Mensen bij elkaar brengen, uitnodigen om over de eigen schutting te kijken, vraagt aandacht.

6.3 Fochteloo

Een dorp dat zichzelf heel erg redt en ook wil redden. Niets van buitenaf, tenzij je iets kunt halen voor het dorp. Mensen die terecht trots zijn op hun dorp en kritisch kijken naar de toegevoegde waarde van het opbouwwerk. Mensen die er soms al generaties lang leven, waardoor vaste patronen zijn ontstaan. Patronen die nu langzamerhand veranderen, mede dankzij de invloed van import. Verandering die tijd nodig heeft. Er lijkt een besef te ontstaan één en één meer is dan twee. Er zijn veel netwerken, veel verbindingen tussen mensen en organisaties. Kennis over zaken als toegang tot fondsen, die bruikbaar is om te delen met andere delen. Een mooie mix van brengen en halen. Meerwaarde van uitwisseling met andere dorpen kan zorgen voor vernieuwing en nieuwe initiatieven op het gebied van sociale leefbaarheid. Een punt om als speerpunt mee te nemen in de vervolginzet van het opbouwwerk.

6.4 Makkinga

‘Wij kunnen alles zelf en doen ook alles zelf, maar...’ is karakteristiek voor Makkinga. Iedereen kent elkaar en er is saamhorigheid. Er gebeurt van alles (oudejaarsgebeuren, openluchtspel), maar voorstellen voor verandering vallen soms lastig (niet boven het maaiveld). Maar er is een onderlaag. Er was weinig oog voor de sociale component (naar elkaar omkijken, eenzaamheid, moeite met financiën). Import heeft deze thema’s op de kaart gezet en ondersteuning gevraagd van opbouwwerk voor de sociale component. Aan boord de nodige mensen met knowhow.

6.5 SAWoNo (Samen Wonen Oosterwolde Noord-Oost)

Het kader (bestuur en werkgroepen) is punt van aandacht. De opbouwwerker zal hier een trekkende rol moeten vervullen als aanspreekpunt voor bewoners van de wijk. Mensen hebben de neiging om problemen neer te leggen bij de professional: los het maar op. Zorgen voor een kanteling is nodig. De straat op, aandacht, aandacht van het opbouwwerk, maar ook van het gebiedsteam. Investeren in vertrouwen (dat al tig keer is beschaamd), relatieopbouw, samenwerking. Een wijk die eigenlijk een eigen opbouwwerker verdient. Uitnodiging aan de politiek om keuzes te maken. Uitnodiging aan de eigen organisatie om medewerkers dusdanig te ondersteunen dat zij veerkrachtig kunnen blijven functioneren. Aandacht voor de Molukse gemeenschap die naar buiten wil treden. Iedereen moet kantelen: bewoners, de professional, de eigen organisatie en de gemeente, wil een nieuw samenspel ontstaan.

7. ...andere dorpen, samenwerking en toekomst

7.1 Dorpen

Langedijke:

Kwam met de vraag voor ondersteuning van een aanvraag bij Fonds gemeente Ooststellingwerf voor outdoor-fitnessstoestellen.

Opbouwwerk heeft contact gehad met Plaatselijk Belang en hun tips en informatie gegeven.

Er is met name aangegeven dat het belangrijk is te zoeken naar samenwerkingspartners zoals de buurtsportcoaches en de verenigingen in het dorps huis. Niet te klein denken maar ook contacten leggen met andere dorpen.

Rol OW: opbouwend, verbindend, stimulerend en inspirerend

Elsloo:

Naar aanleiding van het dorpsgesprek kwam de behoefte naar voren voor kinderactiviteiten en een BMX / fietscrossbaan.

Opbouwwerk heeft contact gehad met twee ouders en hen geïnformeerd hoe nu verder te handelen.

Belangrijk is contact op te nemen met Plaatselijk Belang om gezamenlijk de plannen uit te werken.

Tevens aangegeven dat de buurtsportcoaches en het jongerenwerk iets kunnen betekenen.

Rol OW: ondersteunend, adviserend, stimulerend

BOON:

Opbouwwerk is aanwezig bij vergaderingen. Ook in de wijk Noord is er behoefte aan een centrale plek. Aangegeven dat het goed is contact te leggen met de wijk Noord-Oost want ook daar is behoefte aan een kleinschalige ontmoetingsruimte.

Rol OW: verbindend, ondersteunend

Donkerbroek:

Naar aanleiding van de dorpsgesprekken is het opbouwwerk in samenwerking met de dorpen-coördinator van de gemeente en een werkgroep bezig met de thema's: starterswoningen, verkeersveiligheid, jongerenactiviteiten.

Rol OW: adviserend, opbouwend

7.2 Nieuw samenspel en borging van kwaliteit

De dorpen treden op als opdrachtgever van de pilot 'Inzet Opbouwwerk in vier dorpen en een wijk in Oosterwolde Noord-Oost' van de gemeente Ooststellingwerf. Dit impliceert het nieuwe samenspel in een notendop. Het nieuwe samenspel waarbij de gemeente, instellingen en burgers (bewoners) samenwerken op basis van gelijkwaardigheid. De 'Kanteling' – van zorgen voor naar zorgen dat, van praten over naar praten met – wordt hier in praktijk gebracht. Dit komt mede tot uiting door de instelling van een begeleidingscommissie

Begeleidingscommissie opbouwwerk

"Doen we de goede dingen en doen we de dingen goed"?

Om het opbouwwerk te ondersteunen is er een begeleidingscommissie opbouwwerk in het leven geroepen. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de dorpen, de wijk Oosterwolde Noord-

Oost, de dorpencoördinator en een beleidsambtenaar van de gemeente Ooststellingwerf. De commissie heeft tot doel feedback te geven op de inzet van het opbouwwerk, commentaar te geven op de gekozen oplossingsrichtingen en te leren van elkaars oplossingen in de verschillende dorpen. De commissie wordt anderzijds weer gevoed door de signalen en aandachtspunten die het opbouwwerk tegenkomt tijdens het werk in de dorpen en wijken. Op deze manier houden we elkaar scherp en wordt de voortgang en kwaliteit van de inzet van het opbouwwerk goed bewaakt. De commissie komt eens in de zes weken bijeen.

Samenwerking met andere partijen

Het opbouwwerk werkt samen met verschillende partijen zoals het Gebiedsteam, Scala Welzijn, de woningcorporaties, zorginstellingen en de politie. Samenwerking met het Gebiedsteam kan aanvullend van aard zijn. Er kan gezamenlijk gewerkt worden aan zichtbaarheid, nabijheid, weten wat er speelt in wijk of dorp, ontdekken wat er al is, verbinden (individueel en collectief), sociale verandering en eigenaarschap bij de inwoners. Bij Scala Welzijn is veel kennis en inzicht over de dorpen en buurten in de gemeente Ooststellingwerf. Het opbouwwerk kan in het werk met de dorpen gemakkelijk een beroep doen op de verschillende welzijnsactiviteiten van Scala Welzijn zoals het jongerenwerk, buurtsport, maatschappelijk werk, Plek voor Talent, Drive, activiteiten nieuwkomers en Welzijn op recept. Met de woningcorporatie wordt op dit moment nauw samengewerkt in de wijk het Haerenkwartier te Oosterwolde.

7.3 Doorkijk naar de toekomst

Vervolgstappen

Naar aanleiding van deze evaluatie is er samen met de begeleidingscommissie opbouwwerk een doorkijk naar de toekomst met mogelijke vervolgstappen besproken. Algemene conclusie is dat de inzet van het opbouwwerk zijn vruchten heeft afgeworpen, maar dat de duur van de inzet veel te kort was om duurzame resultaten voor de lange termijn te kunnen realiseren. Gezamenlijk komen we tot de volgende vervolgstappen:

- Een significante verlenging van de pilot voor de inzet van het opbouwwerk in de dorpen zodat wat in gang gezet is kan doorgroeien naar duurzame resultaten;
- Maak een realistische afweging hoe en waar het opbouwwerk wordt ingezet gezien de vraag van andere dorpen die nu buiten de pilot vallen;
- Wijken zoals Oosterwolde Noord-Oost behoeven hierbij extra aandacht en inzet omdat daar meerdere aandachtspunten van belang spelen;
- Het leren van elkaar wordt als belangrijk, leerzaam en verrijkend ervaren. Het opbouwwerk kan hierin een faciliterende en stimulerende rol vervullen zodat in de toekomst een prikkelende leeromgeving kan worden gecreëerd;
- De begeleidingscommissie heeft een belangrijke rol vervuld waar het gaat om de voortgang en het bewaken van het proces van de inzet. Deze functie dient te worden voortgezet bij de verdere inzet van het opbouwwerk.